
T. Zima: Když je problém vážný, musí se do něj říznout

T. Zima: Když je problém vážný, musí se do něj říznout

27.8.2012 | Rubrika: Titulní strana | Strana: 1 | Autor: [jat](#) | Téma: 1. lékařská fakulta

Do portrétní galerie děkanů 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy přibude další podobizna. Tomáš Zima, kterému k 31. srpnu končí funkční období a kterého výjimečně uvádíme bez akademických titulů, si zvolil klasický portrét se soškou bohyně zdraví Hygieie coby symbolem. Odcházejícího děkana jsme tentokrát požádali o méně formální rozhovor.

* Poskytujete rád rozhovory?

Příjemným lidem ano.

* Už jste byl někdy v situaci, že jste na některou otázku neodpověděl?

Přemýšlím... Řekl bych, že obvykle jsem odpověděl na všechny. Je samozřejmé, že na některou otázku detailněji, na některou – z různých důvodů, třeba ochrany informací – spíše obecně.

* Ve funkci děkana jste byl od roku 2005. Jak jste se za tu dobu změnil?

Za sedm let se člověk změní, protože je to doba jen o něco kratší než desetina průměrného lidského života muže. Určitě jsem zešedivěl, přibral, mám mírnou pleš... To jsou spíše negativa. Ale možná jsem zmoudřel, poznal jsem řadu přátel u nás i v zahraničí.

* Během vašeho funkčního období se leccos změnilo i ve středoškolském vzdělávání. Jak se to odrazilo na uchazečích o studium na 1. LF UK, respektive na vysokých školách? Změnili se, ať už z hlediska osobnostních vlastností, či předpokladů pro studium?

Nyní k nám nastupují absolventi, kteří se již narodili do svobodné České republiky, takže jsou sebevědomí – řekl bych, že někteří i trochu více. Pokud se týká vědomostí, bohužel často nemají všeobecný přehled a znalosti o dějinách, umění, kultuře, geografii... To je jedna z nevýhod. Mají ale dveře do světa otevřené, cestují a mají mnohem více zkušeností, většina z nich má i dobré jazykové znalosti. Mnoho studentů je velmi šikovných, altruistických, vymýšlejí různé aktivity nejen pro kolegy a propagují fakultu. Významně se rozšířil spolkový život jak na fakultě, tak i v rámci univerzity. Jedna z věcí, která nevím, zda je chybou středního školství, či společnosti obecně, je, že si studenti příliš nevěří a zejména na začátku studia neustále odkládají zkoušky. Na druhé straně také trochu podceňují fakt, že ne všichni školu dokončí a že když nebudou umět, odejdou. Na středních školách to není obvyklé, tam většinou absolvují s úspěšností 95 %.

* Kolik studentů 1. LF UK nedokončí studium?

Největší neúspěšnost je v prvních dvou letech studia. V prvním ročníku se pohybuje okolo 22 až 30 procent, liší se to ročník od ročníku. Někdy jsem přijal uchazeče, kteří dosáhli asi 157 bodů z 300, v letošním roce to bylo 185 bodů. Někteří prváci zjistí, že medicína není to pravé, někteří podlehnou při ztrátě rodičovského dohledu svodům velkoměsta a podcení přípravu, někteří studium prostě nezvládnou. Ve druhém ročníku je neúspěšnost už nižší, pohybuje se mezi 5 až 10 procenty. Neměl bych to říkat, ale kdo na naší fakultě absolvuje druhý ročník, tak s velmi vysokou pravděpodobností studium medicíny dokončí. dokončení na str. 3

T. Zima: Když je problém vážný, musí se do něj říznout

dokončení ze str. 1

* A co zahraniční studenti? Pro fakultu asi znamenají dobrý zdroj příjmů – nevzniká pokušení je na škole udržet co nejdéle?

Vůbec ne. Univerzita má být mezinárodní institucí, a proto vznikl program v anglickém jazyce pro zahraniční studenty již skoro před 20 lety. Na počátku byly skupiny 5 až 10 studentů, postupně se však velmi etabloval a rozšířil i na zubní lékařství. Letos jsme zažili rekordní počet 800 přihlášek z celého světa na 120 míst. Je tedy skoro těžší dostat se do anglické paralelky než do české, pokud bychom to přepočítali na procenta. Musím říci, že mnoho zahraničních studentů je velmi kvalitních. Znamenají samozřejmě zdroj příjmů, ale také obohacení pro ostatní studenty i učitele, třeba proto, že nás udržují v jazykové kondici. Jiným pokušením by mohlo být, že uchazečům o studium na 1. LF UK umožňujeme absolvovat program tzv. celoživotního vzdělávání – základy medicíny a základy zubního lékařství –, který je identický s programem prvního ročníku. Kdo ho úspěšně vykoná, je přijat. Z kapacitních důvodů do tohoto kursu přijímáme asi 15 až 20 studentů a mohu říci, že někdy z nich uspěje jen jeden. Není tedy předem dáno, že kdo si zaplatí, bude přijat.

* Z mnoha diskusí na studentských webových stránkách vyplývá, že vás medicí brali a že jste byl oblíbený. Čím to je? Byl jste hodný a dával hodně děkanských termínů?

Děkanský termín jsem nedal žádný, protože bych porušil zákon. Se studenty – a nejen s nimi – se snažím vycházet přímo, nevyvyšuji se nad ně a mají u mě vždy dveře otevřené. Když přišli s určitým problémem, snažil jsem se ho řešit. Přišli ale také s řadou podnětů, jak vylepšit výuku, propagovat fakultu a udělat něco pro své kolegy. Pokud byl nápad rozumný, snažil jsem se ho podpořit ekonomicky, technicky nebo administrativně. Studenti věděli, že když řeknu, že určitou věc bude možné udělat, stane se tak. Na druhé straně když jsem řekl, že to možné není, nehlídali kličky kolem.

* Říká se, že člověk v kolektivu mladých lidí mládne. Můžete to potvrdit? Bude vám těsnější kontakt se studenty chybět?

Myslím si, že na duši se snažím být mlád stále. Budu samozřejmě dále pracovat na fakultě, vedu Ústav lékařské biochemie a laboratorní diagnostiky, přednáším... Naopak budu mít ještě více přednášek – i ve druhém ročníku –, takže možná budu mít se studenty častější a bližší kontakt než jako děkan.

* Během vašeho funkčního období došlo také k přenesení odpovědnosti za specializační vzdělávání lékařů z IPVZ na lékařské fakulty. Jak se vám tento model jeví a co to pro 1. LF UK znamenalo?

Byla to nová skutečnost, o které se diskutovalo mnoho let dopředu. Získali jsme – a díky tomu byl u nás na fakultě celý proces relativně jednodušší a pomáhali jsme i ostatním – paní doktorku Krejčíkovou se spolupracovnicemi z IPVZ, která se tomu věnovala více než 20 let. Myslím si, že první rok administrativního vedení a organizace atestačních zkoušek na českých lékařských fakultách úspěšně proběhl, řada problémů, které byly na začátku, je odstraněna a systém se bude dále kultivovat. Přenesení odpovědnosti za specializační vzdělávání na lékařské fakulty znamená i určité zachování kontinuity vztahu studenta a fakulty. De facto i v minulosti fakultní učitelé zkoušeli atestace, podíleli se na nich, byli předsedy komisí...

* Jaká byla spolupráce fakulty s VFN v Praze?

V posledních letech ji musím označit za vynikající. Ta spolupráce trvá již 220 let, protože asi půl roku po založení nemocnice byl vydán císařský dekret, kterým se říká, že se zde bude také učit. Během mého funkčního období stáli v čele VFN tři ředitelé a naše vztahy byly vždy velmi dobré a korektní. Obě instituce se vzájemně posilují a vytvářejí obrovský potenciál biomedicínského výzkumu v ČR – když se sečtou výsledky, je to téměř třetina. Pomáhali jsme si i v obdobích, kdy se vedly diskuse o přesunutí VFN. Chtěl bych také poděkovat managementům za vstřícnost a pochopení, protože každá organizace je řízena podle jiných zákonů a trochu jiných konsekvencí.

* V této souvislosti se nabízí také otázka univerzitních nemocnic, na jejichž koncepci jste se docela intenzivně podílel. Jak jsme na tom v ČR s přechodem na univerzitní nemocnice a co konkrétně jste udělali u vás?

Existuje řada modelů – v evropských zemích je nejobvyklejší takový, že univerzitní nemocnice je veřejnoprávní institucí, podobně jako jsou vysoké školy. Na jedné straně má vliv stát a kraj, aby byla zabezpečena péče o občany, na straně druhé je tam významný vliv univerzity a lékařské fakulty s ohledem na zajištění výuky a vědy a přesun nových poznatků do péče o pacienty. V současné chvíli je u nás připraven věcný záměr zákona o univerzitních nemocnicích, které by měly být institucemi sui generis. Tedy řízeny podle tohoto zákona, se zastoupením státu, kraje, univerzity, s jasnými rolmi ředitele, správní a dozorčí rady. Myslím si, že návrh, který vznikl, je asi maximum možného. Současné, někdy problematické „dvojí“ vedení, přestože funguje v podstatě již dvacet let, se spojuje v osobě přednosty daného pracoviště. To je člověk, který má dva šéfy, ředitele nemocnice a děkana fakulty, a musí na klinice či ústavu propojit péči o pacienty s výukou a vědou.

* Řekla bych, že jste během svého působení v čele fakulty proslul svou přítomností na mnoha společenských akcích, slavnostních křtech knih, zahájení konferencí... Opravdu vás to bavilo, nebo to byla spíše povinná daň za funkci děkana?

Obojí je trochu pravda. Samozřejmě, že někdy to byla částečně povinná daň, protože k výkonu funkce děkana patří fakultu reprezentovat a účastnit se různých akcí. Je ale třeba říci, že mnoho termínů bylo domlouváno podle mého

programu. Někdy mě mrzelo, že na řadě akcí byla spousta přátel a kolegů, se kterými bych si rád popovídal déle, nebo bych si s chutí poslechl i pár přednášek, ale bohužel pracovní program byl tak plný, že jsem se většinou zúčastnil jen oficiálních částí.

* Pamatuji si, že asi před rokem jste v Kateřinské zahradě na Dětském dni 1. LF UK a VFN v Praze pobíhal s klaunským nosem. To byla asi ta příjemnější část společenských povinností...

Dětský den, piknik studentů nebo 6+1 Medik Party pro nové studenty v klubu Limonádový Joe patří k veselým a méně formálním akcím, na které si člověk vyčlení trochu více času, uvolní se a pobaví. Ale musím říci, že i tiskové konference nebo křty knih byly příjemné. Život nicméně přináší i méně radostné události a kritické momenty – například otázky okolo návrhu nového vysokoškolského zákona či okolo univerzitních nemocnic jako akciových společností. To byly velmi stresové okamžiky.

* Ztratil jste za těch sedm let o něčem iluze?

Dělal jsem si takovou statistiku a zjistil, že během mého funkčního období se vystřídalo dohromady 15 ministrů zdravotnictví a školství. Takže jsem se pohyboval ve velmi nestabilním prostředí, které přinášelo řadu neočekávaných a třeba i překotných změn. To rozvoji společnosti ani státu neprospívá. Některé věci mě příjemně překvapily, některé, o nichž jsem si myslel, že půjdou prosadit snadno, nešly.

* A měl jste někdy chuť zamést nějaký problém pod koberec?

Pod koberec ani ne. Pokud je problém vážný, patří k lidem, kteří tvrdí, že se do toho musí říznout. Už staří Římané říkali, že hnus je potřeba vypustit. Takže při kritických situacích – jako jsem již uvedl vysokoškolský zákon a akademické svobody, univerzitní nemocnice jako akciové společnosti či „přesun“ VFN z centra města – jsem neměl problém říci svůj názor a za ním si stát. Samozřejmě i s možnými konsekvencemi, které to pro mě třeba někdy mohlo mít. Nebudu ale skrývat, že některé drobnější problémy jsem neřešil tak rychle, jak bych mohl, většina z nich se nicméně mnohdy vyřešila sama.

* Za vašeho působení se objevilo také několik mírně řečeno kontroverzních kroků ať jednotlivců s titulem MUDr., tak lékařské veřejnosti, mj. výzva Děkuje, odcházíme. Jak se na to dívá člověk, který zasvětil kus života vzdělávání, výchově a etice povolání?

Lékařská profese má vysokou prestiž nejen u nás, ale i v zahraničí. Avšak lékař je jen člověk a člověk je tvor chybující. I já dělám chyby. Pokud se týká akce Děkuje, odcházíme, osobně jsem na ni měl dvojí pohled. Na jedné straně byla vyvolána určitou situací, kdy část mladých lékařů nebyla spokojena se svými platy a postavením, které mají a které neodpovídá srovnání s Evropou. Představa některých politiků, že když čeští lékaři odejdou, přijdou do ČR odborníci z Ukrajiny či Bulharska, je skutečně mylná. Protože když se lékař z Ukrajiny rozhodne, že se dá na pochod směrem na západ, tak většinou neskončí v Čechách, ale ještě o kousíček dál. Nutno je také podotknout, že veřejnost byla v obdobích před akcí Děkuje, odcházíme často vyzývána, aby si stěžovala či kritizovala své lékaře. Jistě, zdravotníci poskytují službu, ale s určitým jiným rozměrem a rozhodně ji nelze srovnávat třeba s výměnou brzdových destiček u auta. Lékaři jsou vystaveni obrovskému tlaku, protože si uvědomují, že jejich špatné rozhodnutí může mít dalekosáhlé důsledky pro jedince i jeho blízké. Řekl bych také, že u nás existuje určitý rozpor – nejvíce preferované profese ve společnosti, tedy vědec, učitel či lékař, nejsou někdy politiky dobře vnímány a podporovány, přitom na konci pomyslného žebříčku jsou ministr, poslanec a uklízečka. Společnost bohužel v současné době potlačuje etické zásady a jako hlavní princip staví konzum, peníze a moc. A nejlépe se k penězům dostat ne úplně legální cestou. To se samozřejmě na generaci, která v takovém prostředí vyrůstá od dětství, projevuje. Měl jsem velké vnitřní dilema, co by se stalo, kdyby nedošlo k dohodě, protože člověk podvědomě cítí, že pacientům má pomáhat.

* Víte, kolik absolventů 1. LF UK odchází za prací do ciziny?

V letošním roce je to přibližně 15 procent. A odcházejí především do zemí Evropské unie.

* Je rozdíl ve funkci děkana u nás a v zahraničí?

Role jsou podobné, alespoň ve středoevropském regionu. V některých zemích je děkan zaměřen více technokraticky na řízení. Ale většinou jde o osobnost s akademickou kariérou, respektovanou ve svém oboru. V USA je někdy funkce rozdělena – čistě ekonomické řízení zastává třeba najatý manažer, vědu a výuku pak koordinuje děkan. U nás technickou stránku samozřejmě vykonávají tajemníci fakult, v rámci univerzity kvestor, ale děkan je z hlediska zákona zodpovědný za všechno – od vědecké činnosti až po školení pracovníků v BOZP. Ale nečinilo mi ani toto problémy.

* Ať už člověk chce, nebo ne, v takové pozici, jako jste byl, se logicky snaží trochu zviditelnit svůj obor. Jak z toho ve vašem případě profitovala klinická biochemie?

Samozřejmě v podvědomí mám biochemii, nejen klinickou, vždycky rád. Ale mám rád i ostatní obory na fakultě a podporoval jsem je. Ústav lékařské biochemie a laboratorní diagnostiky je velkým pracovištěm z hlediska poskytování

péče, výuky i vědecké činnosti. Nicméně nevzpomínám si, kdy jsem obor prosazoval více. Když se diskutovalo o programu všeobecné lékařství, výuka klinické biochemie se nerozšířila, stále je jeden týden, ale byla přesunuta do šestého ročníku. Bylo to však spíše z technických důvodů vytváření rozvrhu.

* Patrně se vám a vašemu týmu nepodařilo dotáhnout všechny projekty do konce. Co budete svému nástupci předávat jako otevřené?

Nastartoval se proces rekonstrukce budov fakulty, a to je vždy otázka zdrojů a možností, protože jde často o velké investice. To, co bylo naplánováno, se relativně podařilo, někdy s menšími skluzy. Připravena je rekonstrukce dalších dvou objektů v následujícím období, nyní je potřeba žádost dále prosazovat. Výzvou je pochopitelně kontinuální a nikdy nekončící proces rozvoje vědeckých aktivit. Letos začínají programy rozvoje vědeckých oblastí v rámci Univerzity Karlovy – tzv. PRVOUK –, které byly schváleny před prázdninami. Jako další se nabízí oblast vzdělávání, v některých oborech by se mohla upravit jejich náplň. Začali jsme také, a asi úplně nedotáhli, využívání výukových simulátorů a modelů. To vše jsou, řekl bych, takové ostrůvky pozitivní deviace a tam bude patrně důležité napnout úsilí. Nezanedbatelná je ovšem i komunikace a spolupráce s absolventy, kde máme určitě slabá místa, otázka další prezentace fakulty... Takže oblastí, kde se může fakulta rozvíjet, je celá řada.

* Budete kandidovat na funkci rektora Univerzity Karlovy?

Mnoho kolegů se mě na to ptá a velmi vážně o tom uvažují. Na druhé straně vyhlášení voleb bude až na jaře 2013 a to je ještě dlouhé období, kdy se v lidském životě může stát leccos. Bohužel se setkávám s lidmi ve chvílích ztráty zdraví a v některých vážných rodinných či životních situacích. To jsou samozřejmě faktory, které by mé rozhodnutí mohly ovlivnit či zvrátit.

* A co Tomáš Zima senátor, nebo dokonce prezident?

Myslím si, že pro následující roky to není aktuální otázka. Určitě se nechystám sbírat podpisy.

* Když se řekne 1. LF UK, jako ozvěnou se vrátí Uterus (pozn. red.: tak se mezi mediky odnepaměti přezdívá Restauraci Na Křižovatce v sousedství areálu budov nemocnice a fakulty). Chodil jste tam jako student a měl jste čas tam zajít jako děkan?

Jako student jsem tam zašel určitě, jako učitel fakulty jsem si tam občas dal pivo a jako děkan jsem tam jednou obědval s panem rektorem.

* Co jste si dali?

Měli jsme guláš a pivo.

* V zasedací místnosti děkanátu visí obrazy děkanů. Už máte svou podobiznu?

Historicky se držela tradice portrétní galerie děkanů. V mé pracovně jsou například obrazy předchůdců z roku 1716 či 1743. Tato tradice byla obnovena po roce 1989. Každý děkan je vyobrazen s nějakým symbolem – já jsem si zvolil sochu Hygieie, tedy zmenšeninu díla Mistra Zoubka, které bylo slavnostně představeno při rekonstrukci děkanátu.

* Jak se vám bude pracovna děkana opouštět?

Bude to s určitou nostalgií a vzpomínkami. Nicméně si myslím, že dvě období jsou dobrou periodou pro to, aby člověk mohl na fakultě něco udělat a zároveň neupadl do určitých stereotypů.

* A na co se po svém odchodu těšíte úplně nejvíc?

Že budu mít o něco méně starostí a více času na přátele.